

Τι σκέφτονταν οι άνθρωποι της Ελλάδας κατά την Αρχαϊκή Εποχή; Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους;

Σύμφωνα με τα τεκμήρια:

Παρά τους πολέμους που έκαναν συχνά μεταξύ τους, οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών ένιωθαν ότι ανήκαν όλοι σε μια μεγάλη ομάδα και πως μοιράζονταν τον ίδιο πολιτισμό: είχαν κοινή γλώσσα, λάτρευαν κοινούς θεούς, είχαν κοινούς μύθους και παραδόσεις.

Παρά τις διαφορές τους, οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών αισθάνονταν όλοι Έλληνες. Έτσι, όπως είδαμε και σε προηγούμενα μαθήματα, αρκετές φορές συνεργάζονταν και έκαναν **διάφορες δραστηριότητες μαζί**. Δημιούργησαν ανάμεσα στις πόλεις-κράτη συνασπισμούς, που λέγονταν κοινά, και αμφικτιονίες.

Ανακρίνω τις πηγές που ακολουθούν για να γνωρίσω κι άλλες κοινές δραστηριότητες και μέσα από αυτές, να εντοπίσω τεκμήρια για **ΤΟ ΤΙ ΣΚΕΨΤΟΝΤΑΝ** οι άνθρωποι της Αρχαϊκής Εποχής.

Ιερά, μαντεία και θέατρα

1. Γιατί άραγε οι άνθρωποι της Αρχαϊκής Εποχής επισκέπτονταν τα ιερά και τα μαντεία; Τι να σκέφτονταν; Τι να πίστευαν;
2. Γιατί άραγε οι άνθρωποι έκτιζαν θέατρα; Τι να σκέφτονταν; Τι να πίστευαν;

Πηγή 1: Κείμενο αρχαιολόγου

Προσκυνητές από όλη την Ελλάδα αλλά και άλλες περιοχές της γης επισκέπτονταν ιερά όπως αυτά των Δελφών, της Δωδώνης, της Δήλου. Στα ιερά και τα μαντεία, συναντιούνται άνθρωποι με διαφορετικές ιδέες και διαφορετικό τρόπο ζωής και έκφρασης. Αυτό δείχνουν οι γραπτές πηγές και τα ευρήματα: κατάλοιπα ναών, αγαλμάτων, αγγείων, δώρα και αφιερώματα πιστών.

Πηγή 1α: Φωτογραφία και κείμενο¹

Μέρος του θεάτρου, δίπλα από το μαντείο και στο βάθος τα κατάλοιπα από τον ναό του θεού Απόλλωνα, στους Δελφούς.

Πηγή 1β: Φωτογραφία και κείμενο

Μέρος του θεάτρου δίπλα από το ιερό και το μαντείο του Θεού Δία, στη Δωδώνη.

Πηγή 1γ: Φωτογραφία και κείμενο

Κατάλοιπα από την οδό των λεόντων που οδηγούσε στο ιερό της θεάς Άρτεμης και του θεού Απόλλωνα, στη Δήλο.

Πηγή 4: Κείμενο – διασκευή από τον Ηρόδοτο που έζησε κατά την Αρχαϊκή Εποχή

«Κάποτε ο Κροίσος, που ήταν βασιλιάς των Λυδών, θέλοντας να εκστρατεύσει εναντίον των Περσών, ρώτησε το μαντείο των Δελφών αν θα κέρδιζε τον πόλεμο. Το μαντείο απάντησε: **«Αν ο Κροίσος περάσει τον Άλυ ποταμό, θα καταστρέψει ένα κράτος»**. Ο Άλυς ποταμός χώριζε τα βασίλεια της Λυδίας και της Περσίας. Ο Κροίσος πέρασε τον Άλυ, έδωσε τη μάχη, αλλά νικήθηκε. Τότε όλοι κατάλαβαν ότι το μαντείο εννοούσε ότι ο Κροίσος περνώντας τον Άλυ θα κατέστρεφε το δικό του κράτος».

Σύμφωνα με

¹ Πηγή 1α και β: Ηλεκτρονική Εγκυκλοπαίδεια Βικιπαίδεια, <http://el.wikipedia.org/wiki/>, Πηγή 1 γ: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών(2007). Αρχαία Ιστορία- Από τους πρώτους ανθρώπους ως την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 μ.Χ.), Αθήνα:ΟΕΔΒ, Κεφάλαιο 4, σ.73. Πηγή κειμένου 4: Ηρόδοτος, Ιστορίαι Α', σ. 53 από το Σχολικό βιβλίο: Ιστορία Δ' Δημοτικού. Στα αρχαία χρόνια, Έκδοση ΟΕΔΒ Αθήνα σ.26.

3. Τι φανερώνουν οι πηγές που ακολουθούν για το τι σκέφτονταν οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών της Αρχαϊκής Εποχής; Τι πίστευαν;

Πηγή 5: Κείμενο αρχαιολόγου²

Οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών, όπως είδαμε και σε προηγούμενα μαθήματα, οργάνωναν και λάμβαναν μέρος σε αθλητικούς αγώνες, κατά τη διάρκεια θρησκευτικών γιορτών, για να τιμήσουν ένα θεό ή μια θεά. Οι παλαιότεροι και οι πιο σημαντικοί από όλους τους αγώνες ήταν οι **Ολυμπιακοί Αγώνες**.

- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια τον Ιούλιο..
- Όσο καιρό διαρκούσαν οι αγώνες γινόταν εκχειρία, δηλαδή οι πόλεμοι σταματούσαν, και όλες οι πόλεις-κράτη έστελναν αντιπροσώπους στους αγώνες.
- Οι αθλητές, μόνο Έλληνες άντρες, αγωνίζονταν γυμνοί.
- Το βραβείο για τον νικητή ήταν ένα απλό στεφάνι από αγριελιά ή κισσό ή σέλινο.
- Ένας αθλητής γινόταν ολυμπιονίκης, μόνο εάν αγωνιζόταν με αρετή και νικούσε τίμια.
- Η νίκη στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν η μεγαλύτερη επιτυχία και έδινε δόξα στον αθλητή και την πόλη του, που τον τιμούσε ξεχωριστά. Ορισμένες μάλιστα πόλεις γκρέμιζαν ένα μέρος από τα τείχη τους για να περάσει ο αθλητής.

Πηγή 6: Μετάφραση – επεξήγηση αρχαίου ρητού

«**Νους υγιής εν σώματι υγιεί**» έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες και προσπαθούσαν συνεχώς στην καθημερινή τους ζωή, να γυμνάζουν τόσο το νου όσο και το σώμα.

Σύμφωνα με

² Πηγή κειμένου και εικόνας 5: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών(2007). *Αρχαία Ιστορία- Από τους πρώτους ανθρώπους ως την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 μ.Χ.)*, Αθήνα:ΟΕΔΒ, Κεφάλαιο 4, σ.75. Πηγή κειμένου 6: <http://el.wiktionary.org/wiki>

4. Τι μας λένε οι πηγές για το τι σκέφτονταν οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών της Αρχαϊκής Εποχής;

Πηγές	Τι μας λένε οι πηγές για το τι σκέφτονταν οι άνθρωποι:
<p>Πηγή 7: Γραπτό κείμενο από σχολικό βιβλίο</p> <p>Αυτή την εποχή οι ποιητές δεν ασχολούνταν με τους ήρωες τους και τα κατορθώματά τους στον πόλεμο. Πιο πολύ τους ενδιέφερε η καθημερινή ζωή και τα προβλήματα των ανθρώπων.</p> <p>Υπήρχαν ποιητές που ήθελαν να διδάξουν και να δώσουν συμβουλές στους άλλους ανθρώπους (διδακτική ποίηση). Άλλοι ποιητές έγραφαν ποιήματα για να κάνουν τους ανθρώπους να ξεχάσουν τους κόπους και τα βάσανά τους και τα απάγγελαν με τη συνοδεία λύρας (λυρική ποίηση).</p>	
<p>Πηγή 8: Φωτογραφία αγγείου</p> <p>Στο αγγείο φαίνονται τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου με τα οποία οι άνθρωποι των ελληνικών πόλεων-κρατών έγραφαν και διάβαζαν τα κείμενά τους.</p> <p>Τα γράμματα αυτά οι Έλληνες τα είχαν πάρει από τους Φοίνικες.</p>	
<p>Πηγή 9: Γραπτό κείμενο από σχολικό βιβλίο</p> <p>Ο αγώνας που έκαναν οι άνθρωποι για να τα βγάλουν πέρα με τις καθημερινές ανάγκες τους οδήγησε σε πολλές σκέψεις. Κάποιοι άρχισαν να ασχολούνται με θέματα που δεν μπορούσαν οι ίδιοι να εξηγήσουν. Προσπαθούσαν κυρίως να καταλάβουν πώς έγινε ο κόσμος. Αυτοί ήταν οι φιλόσοφοι.</p> <p>Άλλοι θέλησαν να γράψουν για όλα όσα έγιναν στο παρελθόν, για να μην ξεχαστούν – αυτοί ήταν οι πρώτοι ιστορικοί.</p>	
<p>Πηγή 10: Διασκευή από κείμενο σχολικού βιβλίου</p> <p>Οι άνθρωποι, κατά την Αρχαϊκή Εποχή, προσθέτουν τις γνώσεις που πήραν μέσα από τις προσεκτικές τους παρατηρήσεις σε όσα έμαθαν από τους λαούς της Ανατολής και της Αιγύπτου. Επιστήμονες προσπαθούν να εξηγήσουν τον κόσμο με τη λογική και τις επιστήμες: τα μαθηματικά, τη γεωγραφία, την αστρονομία και τη φιλοσοφία.</p>	
<p>Πηγή 11: Απόσπασμα από την «Ιστορία» του Εκαταίου του Μιλήσιου που έζησε κατά την Αρχαϊκή Εποχή</p> <p>«Εξιστορώ τα γεγονότα αυτά, όπως νομίζω ότι πράγματι συνέβησαν. Γιατί οι λόγοι των Ελλήνων είναι, καθώς μου φαίνεται, πολλοί...».</p>	

Πηγές	Τι μας λένε οι πηγές για το τι σκέφτονταν οι άνθρωποι:
<p>Πηγή 12: Κείμενο σε σχολικό βιβλίο από τις «Ιστορίες» του Ηρόδοτου που έζησε κατά την Αρχαϊκή Εποχή</p> <p>Ο Ηρόδοτος από την Αλικαρνασσό αναφέρει ότι γράφει «ιστορίην» (=έρευνα) . Αναφέρει επίσης πως στόχος του είναι να καταγράψει «τά γενόμενα έξ ανθρώπων» για να μη λησμονηθούν «ἔργα μεγάλα τε καί θωμαστά», που έγιναν κάποια από τους Έλληνες και άλλα από τους βαρβάρους (=μη Έλληνες).</p> <p>Στην έρευνά του καταγράφει ιστορικά γεγονότα και περιγράφει τη γεωγραφία και την εθνογραφία των τόπων στους οποίους ταξιδεύει , δηλ. περιγράφει τη χώρα, τον τρόπο ζωής, τις παραδόσεις, τα έθιμα και τους θεσμούς των λαών της Ανατολικής Μεσογείου.³</p>	
<p>Πηγή 13⁴: Διασκευή από κείμενο σχολικού βιβλίου</p> <p>Ο Ηράκλειτος γεννήθηκε στην Έφεσο. Πίστευε ότι ο κόσμος έχει τους δικούς του νόμους, το δικό του Λόγο, όπως τον ονόμαζε. Θεωρούσε πως ο Λόγος υπάρχει σε κάθε ον (άνθρωπο, ζώο, φυτό), σε κάθε φαινόμενο.</p> <p>Επίσης, πίστευε ότι τα πράγματα αλλάζουν συνεχώς, όπως το ποτάμι που συνεχώς κυλάει και ποτέ δεν μένει το ίδιο («Τα παντα ρει»: όλα αλλάζουν).</p>	
<p>Πηγή 14: Διασκευή από κείμενο σχολικού βιβλίου</p> <p>Ο Πυθαγόρας γεννήθηκε στη Σάμο. Ασχολήθηκε με τη γεωμετρία και τους αριθμούς. Πίστευε ότι ο κόσμος δεν είναι όπως περιγραφόταν στους μύθους, αλλά ότι μπορεί να εξηγηθεί με τα μαθηματικά και τη γεωμετρία.</p> <p>Ακόμα και σήμερα, τα μαθηματικά στηρίζονται στις μελέτες του Πυθαγόρα.</p>	
<p>Πηγή 15: Διασκευή από κείμενο σχολικού βιβλίου</p> <p>Ο Θαλής καταγόταν από τη Μίλητο. Ταξίδεψε στην Αίγυπτο και την Ανατολή και γνώρισε τη σοφία και τα επιτεύγματα πολλών άλλων ομάδων ανθρώπων. Ασχολήθηκε με την αστρονομία και τη γεωμετρία.</p> <p>Κέρδισε τον θαυμασμό των Αιγυπτίων γιατί κατάφερε να μετρήσει το ύψος των πυραμίδων, βασισμενος στο μήκος της σκιάς τους και της σκιάς μια ράβδου που έμπηγε στο έδαφος.</p> <p>Ο Θαλής θεωρούσε ότι η ζωή στον κόσμο που ζούμε είχε ξεκινήσει από το νερό. Παρατηρώντας τη βροχή και τους ανέμους, έλυσε και προβλήματα ναυσιπλοΐας που απασχολούσαν όσους ταξίδευαν στη θάλασσα.</p>	

³ Πηγή κειμένων 7, 9, 10: Σχολικό βιβλίο: Ιστορία Δ' Δημοτικού. Στα αρχαία χρόνια, Έκδοση ΟΕΔΒ Αθήνα σ.30. Πηγή κειμένου 11: Σχολικό βιβλίο: Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Έκδοση ΟΕΔΒ Αθήνα http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A108/225/1641_5231. Πηγή 8: http://en.wikipedia.org/wiki/File:NAMA_Alphabet_grec.jpg με άδεια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Αθηνών.

⁴ Πηγή κειμένου 12: Ηρόδοτος, *Ιστορία Α'*, μτφ. Δ.Ν. Μαρινίτη, Βιβλιοθήκη Αρχαίων Κλασικών Γκοβόσκη, Αθήνα, σ. 143. Πηγή κειμένων 13, 14, 15: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών(2007). *Αρχαία Ιστορία- Από τους πρώτους ανθρώπους ως την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 μ.Χ.)*, Αθήνα: ΟΕΔΒ, Κεφάλαιο 4, σ.80.

Πηγή φωτογραφίας 13: <http://www.nndb.com/people/838/000087577> Πηγή φωτογραφίας 14: <http://scienceworld.wolfram.com/biography/Pythagoras.html> Πηγή φωτογραφίας 15: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/Illustrerad_Verldshistoria_band_1_III_107.jpg